

IEVADRAKSTS

Pamatojoties uz regulāro tautsaimniecības un monetāro analīzi, Padome 2011. gada 3. novembra sanāksmē nolēma pazemināt galvenās ECB procentu likmes par 25 bāzes punktiem. Lai gan inflācija joprojām ir paaugstināta un, iespējams, dažos turpmākajos mēnešos saglabāsies virs 2%, gaidāms, ka 2012. gada laikā tā saruks zem 2%. Vienlaikus monetārās ekspansijas pamattempis joprojām ir mērens. Pēc šā mēneša lēmuma inflācijai vajadzētu politikai svarīgajā termiņā saglabāties cenu stabilitātei atbilstošā līmenī. Sakarā ar nelabvēlīgu ietekmi uz finansēšanas nosacījumiem un konfidenci spriedze, kas turpinās finanšu tirgos, iespējams, palēninās euro zonas tautsaimniecības izaugsmes tempu šā gada 2. pusgadā un turpmākajā periodā. Tautsaimniecības perspektīvu joprojām ietekmē īpaši lielā nenoteiktība un spēcīgāki lejupvērstie riski. Daži no šiem riskiem īstenojušies, tāpēc ļoti iespējamas būtiskas lejupvērstas prognožu un iespēju aplēšu korekcijas par reālā IKP vidējo pieaugumu 2012. gadā. Šādos apstākļos cenu, izmaksu un darba samaksas spiedienam euro zonā arī vajadzētu kļūt mērenākam; tas ņemts vērā Padomes 3. novembra lēmumā par galveno ECB procentu likmju pazemināšanu. Kopumā saistībā ar monetāro politiku joprojām ir būtiski saglabāt cenu stabilitāti vidējā termiņā, tādējādi nodrošinot noturīgu euro zonas inflācijas gaidu stabilizāciju, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam. Šāda inflācijas gaidu stabilizēšana ir priekšnoteikums tam, lai monetārā politika varētu sniegt ieguldījumu tautsaimniecības izaugsmes veicināšanā un jaunu darbvietu radīšanā euro zonā.

Likviditātes nodrošinājums un refinansēšanas operāciju piešķiruma veidi joprojām nodrošinās to, lai euro zonas bankas netiktu ierobežotas likviditātes ziņā. Visi spēcīgās finanšu tirgus spriedzes periodā veiktie nestandarta monetārās politikas pasākumi būtībā ir pagaidu pasākumi.

Tagad – par tautsaimniecības analīzi. Gaidāms, ka euro zonas reālā IKP pieauguma temps, kas 2011. gada 2. ceturksnī salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni samazinājās līdz 0.2%, šā gada 2. pusgadā būs ļoti mērens. Ir pazīmes, kas liecina, ka iepriekš identificētie lejupvērstie riski īstenojušies, – to atspoguļo nelabvēlīgi apsekojumu rezultāti. Šķiet, ka nākotnē vairāki faktori, t.sk. pasaules pieprasījuma pieauguma tempa sarukums un nelabvēlīgā ietekme uz vispārējiem finansēšanas nosacījumiem un konfidenci, ko izraisa spriedzes turpināšanās vairākos euro zonas valsts parāda tirgos, palēnina ekonomiskās izaugsmes pamattempu euro zonā. Vienlaikus Padome joprojām gaida, ka attīstības valstu tautsaimniecības turpmākā pozitīvā izaugsme, kā arī zemās īstermiņa procentu likmes un

dažādie pasākumi, kas veikti finanšu sektora darbības atbalstam, labvēlīgi ietekmēs euro zonas ekonomisko aktivitāti.

Saskaņā ar Padomes novērtējumu apstiprinājies, ka euro zonas tautsaimniecības perspektīvas riski ļoti lielas nenoteiktības apstākļos ir lejupvērsti. Šie riski īpaši saistīti ar turpmāku spriedzes pastiprināšanos dažos euro zonas un pasaules finanšu tirgu segmentos un iespēju, ka šis spiediens varētu turpināt izplatīties tālāk euro zonas reālajā tautsaimniecībā. Turklāt tie saistīti arī ar joprojām augsto enerģijas cenu ietekmi, protekcioņa spiedienu un haotisku globālās nesabalansētības korekciju iespējamību.

Kas attiecas uz cenu attīstību, saskaņā ar *Eurostat* ātro aplēsi euro zonas SPCI gada inflācija oktobrī bija 3.0% (tāpat kā septembrī). Kopš pagājušā gada beigām inflācija bijusi paaugstināta, un to galvenokārt noteica enerģijas un citu preču cenu pieaugums. Gaidāms, ka dažos turpmākajos mēnešos tā, visticamāk, saglabāsies virs 2%, bet 2012. gada laikā saruks zem 2%. Gaidāms, ka inflācija politikai svarīgajā termiņā saglabāsies cenu stabilitātei atbilstošā līmenī. Šī tendence atspoguļo gaidas, ka vājākas euro zonas un globālās izaugsmes apstākļos cenu, izmaksu un darba samaksas spiedienam arī vajadzētu kļūt mērenākam.

Padome joprojām uzskata, ka ar vidēja termiņa cenu dinamikas perspektīvu saistītie riski kopumā ir līdzsvaroti, ņemot vērā arī Padomes 2011. gada 3. novembra sanāksmes lēmumu pazemināt galvenās ECB procentu likmes par 25 bāzes punktiem. Galvenie augšupvērstie riski saistīti ar netiešo nodokļu un administratīvi regulējamo cenu iespējamo kāpumu sakarā ar nepieciešamību nākamajos gados īstenot fiskālo konsolidāciju. Tomēr pašreizējos apstākļos inflācijas spiedienam vajadzētu mazināties. Lielākie lejupvērstie riski saistīti ar ietekmi, ko rada vājāka, nekā gaidīts, izaugsme euro zonā un pasaulē. Faktiski, ja arī turpmāk saglabāsies lēna tautsaimniecības izaugsme, tas var mazināt inflācijas spiedienu vidējā termiņā euro zonā.

Runājot par monetāro analīzi, M3 gada kāpuma temps 2011. gada septembrī palielinājās līdz 3.1% (augustā – 2.7%). Privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps (aizdevumu dati koriģēti atbilstoši datiem par aizdevumu pārdošanu un vērtspapīrošanu) septembrī bija 2.7% (tāpat kā augustā). Tāpat kā augustā, līdzekļu ieplūde M3 arī atspoguļo spriedzes paaugstināšanos dažos finanšu tirgos. Šķiet, ka līdzekļu ieplūdes naudas tirgus fondu akcijās un daļās, kā arī *repo* darījumos, ko noslēdz ar centrālo darījuma partneru starpniecību, septembrī īpaši ietekmēja monetārās norises. M1 gada pieauguma temps septembrī palielinājās līdz 2.0% (augustā – 1.7%).

Runājot par M3 neietilpstošajiem bilances posteņiem, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps septembrī (aizdevumu dati koriģēti atbilstoši datiem par aizdevumu pārdošanu un vērtspapīrošanu) salīdzinājumā ar augustu pamatā nemainījās (attiecīgi 2.2% un 2.6%). Šie rādītāji neliecina par to, ka paaugstināta finanšu tirgus spriedze ietekmējusi kredītu piedāvājumu laika posmā līdz septembrim. Tomēr šī ietekme var parādīties ar novēlošanos, tāpēc turpmākajā periodā nepieciešams rūpīgi sekot kreditēšanas attīstībai. Raugoties atbilstošā vidējā termiņa perspektīvā un neņemot vērā īstermiņa svārstīgumu, plašās naudas un aizdevumu atlikuma pieaugums pēdējo mēnešu laikā stabilizējies. Tādējādi kopumā saglabājas mērens monetārās ekspansijas pamattempis.

Monetāro finanšu iestāžu bilanču kopējais apjoms dažu pēdējo mēnešu laikā pamatā nemainījās. Banku bilanču stabilitāte būs noteicošais faktors, kas mazinās ar spriedzi finanšu tirgos saistītus iespējamus negatīvās atgriezeniskās saites efektus, tādējādi laika gaitā stimulējot tautsaimniecības atbilstošu kreditēšanu. Tāpēc Padome atbalsta Eiropadomes 26. oktobra vienošanos veikt banku kapitāla pozīcijas palielināšanu līdz 9% no pirmā līmeņa kapitāla līdz 2012. gada jūnija beigām. Padome arī pilnībā atbalsta aicinājumu nacionālajām uzraudzības iestādēm nodrošināt, ka banku rekapitalizācijas plāni neizraisa pārmērīgu aizņemto līdzekļu attiecības samazināšanu.

Apkopojot var teikt, ka, pamatojoties uz regulāro tautsaimniecības un monetāro analīzi, Padome 2011. gada 3. novembra sanāksmē nolēma pazemināt galvenās ECB procentu likmes par 25 bāzes punktiem. Lai gan inflācija joprojām ir paaugstināta un, iespējams, dažos turpmākajos mēnešos saglabāsies virs 2%, gaidāms, ka 2012. gada laikā tā saruks zem 2%. Salīdzinājums ar monetārās analīzes sniegto informāciju apstiprina, ka monetārās ekspansijas pamattempis joprojām ir mērens. Pēc šā mēneša lēmuma inflācijai vajadzētu politikai svarīgajā termiņā saglabāties cenu stabilitātei atbilstošā līmenī. Sakarā ar nelabvēlīgu ietekmi uz finansēšanas nosacījumiem un konfidenci spriedze, kas turpinās finanšu tirgos, iespējams, palēninās euro zonas tautsaimniecības izaugsmes tempu šā gada 2. pusgadā un turpmākajā periodā. Tautsaimniecības perspektīvu joprojām ietekmē īpaši lielā nenoteiktība un spēcīgāki lejupvērstie riski. Daži no šiem riskiem īstenojušies, tāpēc ļoti iespējamas būtiskas lejupvērstas prognožu un iespēju aplēšu korekcijas par reālā IKP vidējo pieaugumu 2012. gadā. Šādos apstākļos cenu, izmaksu un darba samaksas spiedienam euro zonā arī vajadzētu kļūt mērenākam; tas ņemts vērā Padomes 2011. gada 3. novembra sanāksmes lēmumā pazemināt galvenās ECB procentu likmes par 25 bāzes punktiem. Kopumā saistībā ar monetāro politiku joprojām ir būtiski saglabāt cenu

stabilitāti vidējā termiņā, tādējādi nodrošinot noturīgu euro zonas inflācijas gaidu stabilizāciju, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam. Šāda inflācijas gaidu stabilizēšana ir priekšnoteikums tam, lai monetārā politika varētu sniegt ieguldījumu tautsaimniecības izaugsmes veicināšanā un jaunu darbvietu radīšanā euro zonā.

Tagad – par fiskālo politiku. Visām euro zonas valstu valdībām jāparāda nelokāma apņēmība pilnībā ievērot savas valsts parādsaistības, kas ir izšķirošs elements, lai nodrošinātu euro zonas finanšu stabilitāti kopumā. Padome ņem vērā fiskālās saistības, kas paustas Euro sanāksmes 2011. gada 26. oktobra paziņojumā, un aicina visas valdības pilnībā un pēc iespējas drīzāk īstenot pasākumus, kas nepieciešami, lai veiktu fiskālo konsolidāciju, izveidotu stabilu pensiju sistēmu un uzlabotu pārvaldību. To valstu valdībām, kurās piemēro kopīgo ES un SVF korekciju programmu, un to valstu valdībām, kurās stāvoklis ir īpaši nopietns, jābūt gatavām veikt jebkādas nepieciešamos papildu pasākumus.

Ļoti svarīgi, lai fiskālā konsolidācija un strukturālās reformas notiktu līdztekus, tādējādi stiprinot konfidenci, veicinot izaugsmes perspektīvas un radot jaunas darbvietas. Tāpēc Padome aicina euro zonas valstu valdības nekavējoties pasteidzināt būtisku un visaptverošu strukturālo reformu īstenošanu. Tas palīdzēs euro zonas valstīm stiprināt konkurētspēju, padarīt elastīgāku tautsaimniecību un palielināt ilgāka termiņa izaugsmes potenciālu. Tāpēc izšķirošas ir darba tirgus reformas. Tās īstenojot, jāpievērš uzmanība neelastības novēršanai un darba samaksas elastības uzlabošanas pasākumiem, lai darba samaksu un darba apstākļus pieskaņotu uzņēmumu īpašajām vajadzībām. Runājot vispārīgāk, šajā sarežģītajā laikā būtiski ievērot mērenību gan peļņas maržu, gan darba samaksas ziņā. Papildus šiem pasākumiem būtu jāveic strukturālās reformas, kas veicina konkurenci preču tirgos, īpaši pakalpojumu nozarē (t.sk. regulēto profesiju liberalizāciju), un – nepieciešamības gadījumā – jāveic tādu pakalpojumu privatizācija, kurus pašlaik nodrošina valsts sektors. Vienlaikus Padome uzsver, ka ir absolūti nepieciešams, lai euro zonas valstu iestādes nekavējoties apstiprinātu un īstenotu pasākumus, kas tika paziņoti un ieteikti Euro sanāksmes 2011. gada 26. oktobra paziņojumā.

Šajā "Mēneša Biļetena" izdevumā iekļauti divi raksti. Pirmajā rakstā aplūkotas jaunākās mājokļu cenu tendences euro zonā un ASV. Otrajā rakstā aplūkotas jaunākās tendences euro zonas banku ilgtermiņa parāda finansēšanas instrumentu tirgū un analizēts integrācijas stāvoklis un ietekme uz monetārās politikas transmisiju.